

BASIN AÇIKLAMASI

2016 YILI BÜTÇESİNDE İNSANA YER YOK...

9 Mart Çarşamba günü TBMM Genel Kurulu 2016 yılı bütçesini kabul etti.

Geçmiş yılların bütçelerinde olduğu gibi bu yılın bütçesinde de ne yazık ki, sağlığın, sosyal güvenliğin ve sosyal hizmetlerin ihtiyacına yer verilmediği görülmektedir.

Maalesef AKP hükümetinin 13 yıllık iktidarı sürecinde de bütçelerin en belirgin özelliği halktan toplanan kaynakların giderek artan oranda kamu hizmetleri dışındaki alanlara aktarılma aracı olmasıdır.

AKP'nin iktidara geldiği 2002'de (kriz döneminde) hazırlanan bütçede kamu hizmetlerine ayrılan pay %42,3 iken, AKP iktidarı döneminde, genel kamu hizmetlerine bütçeden ayrılan pay %30'a kadar düşürülmüştür.

2016 bütçe ödenekleri içinde en büyük payı sırasıyla cari transferler (%40) , personel giderleri (%32) ve faiz giderleri (%10) oluşturmaktadır. Yani 2016 bütçesinin toplamda % 82'sini bu üç kalem oluşturmaktadır.

Toplumsal ihtiyaçların değil kârın esas alındığı; yurttaşlardan sağlık primi, katkı ve katılım paylarının alınmasının devreye girdiği zorunlu Genel Sağlık Sigortası (GSS) sisteminin can yakıcı maddeleri 1 Ocak 2012'de yürürlüğe girmiştir. Hükümetin 2016 yıllık planında, sosyal güvenlik başta olmak üzere kamu hizmetlerinin finansmanının kaynağının artık devlet bütçesi değil, bu hizmetleri talep edenlerin yaptıkları ödemeler olacağı vurgulanmaktadır. Sağlık, sosyal hizmet ve sosyal güvenlik gibi hizmetlere ulaşmak ve yararlanmak her insanın hakkıdır. Bu hizmetleri bireysel olarak bir karşılık, "bedel" ödeyerek sunmak, onları "hak olmak"tan çıkarmak demektir.

Oysa sosyal "güvenlik", toplumsal bir konudur ve giderek daha çok sayıda insanın bu alandan dışlanması sonucunda nasıl bir güvenliğin elde edilebileceği ortadadır. Sosyal güvenlik hakkından dışlananların başında, özellikle, toplumda ikincilleştirilen, emeği görünmez kılınan bir grup olarak kadınlar gelmektedir. Kadınlar için sosyal güvenlik, kimseye bağımlı olmadan yaşamalarının bir garantisi olarak büyük önem taşımaktadır. Ancak kadınların yalnızca bir bölümü bu güvenlik şemsiyesi altında yer alabilmektedir. Onlar da yüksek prim oranları, uzun prim ödeme gün sayıları, yaş şartı gibi çeşitli ölçüt ve kısıtlamalarla karşı karşıya bırakılmaktadır. Milyonlarca kayıt dışı çalışanın, işsiz, yoksulun ve dışlanmış insanın olduğu bir toplumda, bireysel sağlık ve emeklilik paketlerine sıkıştırılmış, sosyalliğinden arındırılmış bir "sosyal" güvenlik anlayışının, büyük sosyal sorunlara gebe olduğu gerçeği görmezden gelinemez. Bireysel emeklilik sistemleri ve bireysel sigortalarla sosyal bir güvenliğin tesis edilmesi mümkün değildir.

Kamuya daha az pay

Sağlık ve sosyal güvenlik alanı Türkiye'nin kendine özgü toplumsal ihtiyaçları yerine, yıllardır küresel sermayenin ihtiyaçları/dayatmaları üzerinden şekillendirilmektedir.

Uluslar arası sözleşmelere ve anayasaya rağmen neoliberal müdahalelerle üçüncü dünya ülkelerinin çoğunda olduğu gibi Türkiye’de de sağlık hizmetleri “reform” ve “dönüşüm” adı altında ticarileştirilmiş ve sağlık alanı bir rant alanı haline getirilmiştir. Sağlık alanında neoliberal reform ve dönüşüm, en başta kamu tarafından fon ayrılan sağlık hizmetlerinin ortadan kaldırılması anlamına gelmektedir. Hastalar “müşteri” konumuna getirilmiş ve sağlık hizmetlerinin kamusal finansmanı yerine özel rekabet ve piyasa güçlerine dayanan bir finansman biçimi getirilmiştir.

Sağlık hizmetlerinde bugün kuyruklar bitmediği gibi katkı payı, sağlık hizmetine ulaşamama, hizmetin niceliğinin artarken niteliğinin düşmesi ve eşitsizliklerin giderek artması gibi sorunlar “dönüşüm söyleminin” somut çıktıları olarak belirmektedir. Piyasalaştırma sürecinde AKP, sağlık alanına eskiye nazaran çok daha fazla kaynak aktararak ve talebi kısırtarak sağlık ve sosyal güvenlik alanını ulusal ve uluslararası sermaye için çekici hale getirmeye çabalamaktadır.

2016 yılında, Sağlık Bakanlığı ve bağlı kuruluşları için toplam 25milyar 574 milyon 269bin TL’lik bir bütçe ayrılmıştır. Bu rakam, toplam bütçenin ancak %4’üne denk gelmektedir. Savaş için ayrılan bütçe sağlık bütçesinden 37 milyar TL fazladır. Kamu sağlık alanında ticari bir mantığa yaslanan finansman biçimi benimsendiğinden, sağlığa ayrılan paradaki artışı olumlu bir gelişme olarak okumak mümkün değildir.

	2015 (milyon TL)	2016 (milyon TL)
Merkezi Yönetim Sağlık Bütçesi	20.378	25.574
Döner Sermaye Bütçesi	22.732	27.573
Toplam	43.110	53.147

2016 yılında sağlık alanında personel ödenekleri için 14 milyar 930 milyon, mal ve hizmet alım giderleri için 7 milyar 624 milyon, yatırım ödenekleri için ise ise 3 milyar 20 milyon lira ayrılmıştır.

Kurum	Miktar	Oran
Sağlık Bakanlığı	4 milyar 213 milyon TL	%16,5
Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu	11 milyar 951 milyon TL	%46,8
Türkiye Halk Sağlığı Kurumu	9milyar 111milyon TL	%35,7
Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü	140milyon TL	%0,55
Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu	117milyon TL	%0,45
Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı	42 milyon TL	%0,18

Sağlık Bakanlığı ve bağlı kuruluşlar bünyesinde doğrudan sağlık hizmet sunumu için ayrılan bütçe, toplam sağlık bütçesinin ancak %41,6’sına denk gelmektedir (10milyar 617milyon 94bin TL). Buna göre kamunun kişi başına sağlık harcaması 133,1 TL ile sınırlıdır. Benzer biçimde koruyucu sağlık hizmetlerinden sorumlu bir kurum olan Türkiye Halk Sağlığı Kurumu da kişiye yönelik koruyucu sağlık hizmetleri için 6 milyar 919 milyon 126 TL’lik bütçeye sahiptir ve Sağlık Bakanı koruyucu sağlık hizmetlerine ayrılan bütçenin %22 arttığını vurgulasa da bir yıl boyunca kişi başına yalnızca 86,8 TL harcanabilecektir. Hükümetin 2016 yıllık planında, sosyal güvenlik başta olmak üzere kamu hizmetlerinin finansmanının kaynağının artık devlet bütçesi değil, bu hizmetleri talep edenlerin

yaptıkları ödemeler olacağı vurgulanmıştı. Bunun yanı sıra aile hekimi başına düşen nüfusun yoğunluğu 83609 kişi) koruyucu sağlık hizmetleri açısından olumsuz bir etken olarak kalmaya devam etmektedir. Hükümetin 2016 yılı planında birinci basamak sağlık hizmetlerinde entegrasyonun sağlanması ve iyileştirme yaratılması bir hedef olarak yer almış olmasına karşın bütçede bu olumsuz durumu gidermeye dönük bir önleme rastlanmamaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) açıkladığı 2014 Yılı Sağlık Harcamaları Araştırmasına göre, hane halkları tarafından yapılan cepten sağlık harcamasının toplam sağlık harcaması içindeki payı, 2013 yılında %16,8 iken, 2014 yılında %17,8'e yükselmiştir. Cepten yapılan sağlık harcamalarının 2016 yılında %20'yi bulacağı ortadadır. Sağlık harcamalarının bütçeden, yani ödediğimiz vergilerden karşılanmaması, hizmet için cepten ödeme yapılmak zorunda olması ve genel olarak kamu sağlık hizmetinin piyasacı bir mantıkla ele alınması kesinlikle kabul edilemez bir durumdur. Ücret ve diğer gelirlerimizin içinde oldukça büyük bir yekûnu oluşturan vergiler, karşılığında kamusal hizmet alımı mümkün olduğunda meşrudur. Ödediğimiz vergiler yanında sağlık ve sosyal güvenlik hizmetleri için prim ödemek ve bir de üstüne cepten ödeme yapmak, devlet- toplum ilişkisinin geldiği vahim durumu gözler önüne sermektedir.

Sağlık Bakanı Mehmet Müezzinoğlu: Sağlıkta katkı payını kaldırabiliriz ama gereği yok!

Sağlık Bakanı Mehmet Müezzinoğlu, 16 Aralık 2015'te Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde katıldığı törende bir velinin "Muayenelerden alınan katkı payını kaldırmayı düşünüyor musunuz?" sorusuna "Sağlıkta ilave alınan katkı payını kaldırma imkânı var ama gereği yok" cevabını vermiştir. Sağlık her geçen gün daha da paralı ve pahalı bir hizmet haline getirilmektedir. Önceki yıllarda sosyal sigorta kapsamında ücretsiz olan birçok tedavi artık paralı hale gelmiş durumdadır.

AKP hükümeti iktidara geldiğinde sağlık hizmetleriyle ilgili "SGK kuyruklarında beklenmeyecek", "herkes istediği hastaneye gidebilecek", "herkes her türlü sağlık hizmetine ulaşabilecek" vaatlerini arka arkaya sıralamıştı. Ama bu vaatlerin kocaman bir yalan olduğu gün geçtikçe daha da net anlaşılmaktadır. Hastaneye tedavi olmak için başvurduğumuzda farklı isimler altında sürekli cepten ödeme yapmamız beklenmektedir.

Sosyal hizmetler bütçesi asıl olarak sosyal yardımlarda

Kadınların sosyal, siyasal ve ekonomik alanda karşılaştıkları ayrımcılığı gidermekten uzak olan bütçede kadının aile içinde daha fazla konumlandırılması hedeflenmiştir. Kadınların çalışma yaşamına katılımı ise sadece esnek ve güvencesiz istihdama katılımları şartına bağlanmıştır. Sermayenin, özel sektörün önceliklerini temel alan bir yaklaşımla kadınların kamusal hizmetlerden gittikçe daha az yararlanmasına yol açacak bir tablo dayatılmıştır.

2016 yılı merkezi yönetim bütçesi içinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın payı %5'tir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının 2016 yılı için tasarıda öngörülen bütçe tutarı 24 milyar 799 milyon 651 bin TL'dir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan 5,7 milyar lira yine sosyal yardım harcamalarında kullanılması planlanmaktadır.

2016 yılı bütçesinden "Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı" (ASPB) olarak yeniden yapılandırılan bakanlığa ayrılan kaynaklar kadının güçlenmesine yönelik politikaları hayata geçirmek yerine aileyi güçlendiren politikaların temel alındığını göstermektedir.

ASPB BÜTÇESİ	
2012	8. 841.713.000
2013	14. 732.738.500
2014	17.024.807.000
2015	18. 249.634.000
2016	24.7999.651.000

Öte yandan ASPB bütçesi kadınların şiddet, düşük ücretli ve güvencesiz çalışma, istihdama ve kamusal hizmetlere erişimde ayrımcılık vb. temel ihtiyaçlarına gerekli çözüm üretmekten uzak bir bütçe olma niteliğini korumaktadır. Çünkü bakanlık bütçesinin 21 milyar 447 milyon lirası yani %86,5 'i sosyal yardımlar için tahsis edilmiştir. Buna karşılık bu bütçeden Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'ne (KSGM) ayrılan pay sadece 9 Milyon 501 TL'dir. Yani bakanlık bütçesinin sadece %3,8'i Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne ayrılmıştır. Bu nedenle ASPB bütçesi kadınların şiddet, düşük ücretli ve güvencesiz çalışma, istihdama ve kamusal hizmetlere erişimde ayrımcılık vb. temel ihtiyaçlarına gerekli çözüm üretmekten uzak bir bütçedir.

KSGM 'nün bütçesi 2014'ten bu yana azalırken, sosyal yardımlara ayrılan pay düzenli olarak artmıştır. Sosyal yardımlar içerisinde tek başına Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğüne ayrılan tutar 15.222.282.500 TL'dir. Yani ASPB bütçesinin %61,4'ü Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğüne ayrılmıştır.

Bütçeden Ayrılan Tutar - TL	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü	Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü
2014	9.661.000	10.578.667.000
2015	8.181.000	10.853.397.000
2016	9.501.000	15.222.282.500

Kadının toplumsal zeminde güçlenmesinden ziyade toplumda bütün olarak sosyal bağımlılık oluşturan mekanizmaları güçlendirmek için kullanılmaktadır. Hükümet Sosyal yardımları sürekli olarak arttırmakta, her ay binlerce kadına evde çocuk, yaşlı ve engelli bakımı nedeniyle ücret ödemektedir. Sosyal yardımlar için kurum ve vakıflara başvurmak zorunda kalanların %80'ni kadınlar oluşturmaktadır. Kadınlara verilen bu yardımlarla ev içi bakım işleri hiç bir sosyal güvenlik kapsamına alınmadan yine kadınların sırtına yüklenmektedir.

Tam bir aldatmacayla uygulanan bu yöntemle hem kadın istihdamı yüksek gösterilmekte, hem sosyal bağımlılık mekanizması oluşturulmakta, hem de bakanlığın yapması gereken işler kadınların omzuna yüklenmektedir. Bina, elektrik, su, personel ödemesi gibi masraflardan kaçılarak binlerce kadın ev içinde denetimden ve güvenceden uzak çalıştırılmaktadır.

Kadınların istihdama katılımının önünü açmak için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın altı boş ve kâğıt üzerinde kalan projelerinden başka adımı yoktur! Kadınların çalışma hayatının her alanında uğradıkları ayrımcılık ve düşük kadın istihdam oranları ve ücretleri konusunda artık somut adımlar atılmalıdır.

Hükümetin 2016 Yılı Programında bir yıllık dönemde Genel Sağlık Sigortası (GSS) kapsamında gelir testi ve sigorta prim ödemelerinin gözden geçirileceği belirtilmektedir. Gelir testi Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yapılmaktadır. Gelir testi yapılırken bireysel gelir üzerinden hareket edilmeyip hane halkı geliri bulunarak hane içinde yaşayan kişi sayısına bölünmektedir. Bu anlamıyla gelir testi tam anlamıyla yoksul denetim mekanizmasına dönüşmüş vaziyettedir. Her yıl büyük şirketler için milyarlarca liralık vergi affı düzenlemesi yapılırken, yoksulların aldıkları düzenliliği olmayan ve oldukça küçük miktardaki sosyal yardımlar bile gelir artışı olarak kaydedilip prim ödeme zorunluluğu getirilmektedir. Gelir testi yaptırması gerektiği halde yaptırmayan kişilere ise en yüksekte prim borcu çıkarılmaktadır.

Bizler sağlık ve sosyal hizmetler alanında örgütlü emek ve meslek örgütleri olarak halkın sağlığını, sosyal güvenliğini ve sosyal hizmeti yok sayan bütçeyi kabul etmediğimizi,

Sağlık ve sosyal hizmet emekçilerinin çalışma koşullarının ve ücretlerinin iyileştirilmesini,

Sağlık ve sosyal hizmet sunumunun herkese, nitelikli, ulaşılabilir, eşit ve parasız olmasını,

İçeren bir bütçe için mücadele edeceğimizi kamuoyuna duyururuz.

Türk Tabipleri Birliği (TTB)
Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası (SES)
Devrimci Sağlık İşçileri Sendikası (DEV SAĞLIK İŞ)
Türk Hemşireler Derneği (THD)
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (SHUDER)
Tüm Radyoloji Teknisyenleri/Teknikerleri Derneği (TÜMRAD DER)
Türk Medikal Radyoteknoloji Teknisyenleri/Teknikerleri Derneği (TMRT DER)